

Berit Eriksson
Samhällsutveckling
Tfn: 063-14 66 07
E-post: berit.eriksson@regionjh.se

Landsbygds- och
Diarienummer: LI2024/01634

Yttrande gällande remiss En konkurrenskraftig drönarbransch i Sverige (LI2024/01634)

Region Jämtland Härjedalen har getts möjlighet att lämna yttrande på Transportstyrelsens rapport "En konkurrenskraftig drönarbransch i Sverige, LI2024/01634". Landsbygds- och infrastrukturdepartementet önskar få en fördjupad information kring rapportens förslag 9.3 om myndigheters och/eller regionala och lokala organs medverkan när det gäller samarbeten och förslag 10 om kunskapshöjning. Region Jämtland Härjedalen har utifrån departementets önskemål valt att i huvudsak lägga yttrandets tonvikt vid frågor om samverkan och kunskap men också om luftrum och geografi.

Sammanfattning

- Transportstyrelsen redovisar en riktning, dock kvarstår det många frågor hur samråd och planering i realiteten ska fungera. Förslag om samråd och planering behöver konkretiseras.
- Region Jämtland Härjedalen vill poängtera att drönarutvecklingen behöver ske genom en samhällsstyrd resurs för att säkerställa en kontrollerad utveckling i hela landet.
- Samverkansplattformar är viktigt för att säkerställa att ingen aktör kommer i kläm.
- Det kommer behöva byggas en planerings- och uppstyvningsmodell, vem som ansvarar och reglerar detta, vem som har förtur i luftrummet och belastar flygledningen.
- Förslaget om att regionerna skulle bli den sammanhållande aktören i respektive län är ett förslag som förordas. Regionerna kan med statlig finansiering bygga upp en expertis i linje med det regionala utvecklingsuppdraget.
- Transportstyrelsen menar att det är upp till regionerna vilka aktörer man ska samordna förutom kommunerna. Uppgiften och mandatet är otydligt och hur kommunikationen ska ske till nästa led.
- Planeringen av det undre luftrummet kontra planeringen av mark- och vatten kommer att behöva samplaneras.
- Att planlägga för drönare kommer att bli ett nytt uppdrag för kommunerna. Uppgiften kommer att kräva ny kunskap och samråd med fler eller andra myndigheter än normalt vid planärenden.

- Staten behöver ansvara för att utbildning och handledning om drönare i fysisk planering kommer till stånd. Transportstyrelsen bör få ett tydligt uppdrag om en roll som utbildare.
- Det är angeläget att planera för ett system motsvarande U-space i övriga delar av landet, inte bara i storstäderna för att möjliggöra en utveckling av drönartrafiken som är både planerad och säker.
- Näringar som verkar över stora områden så som rennäringen kommer att kunna ha en stor nytta av drönarutvecklingen.
- Små kommuner kommer ha svårt att finansiera uppbyggnad och drift av Vertiports, därför är det viktigt att se över hur statliga bidrag till denna utbyggnad skulle kunna ske.
- Ansökan om drönarflygningar till Transportstyrelsen bör förenklas. Tillståndprocesserna är långa och krångliga och det behöver brytas ny mark hur förfarandet kan förenklas framöver.

Utvecklat yttrande

Det behövs en röd tråd för hur roller, ansvar, samråd och regleringar i författningstexter ska hänga ihop för en effektiv utveckling av drönartrafiken. Transportstyrelsen redovisar en riktning, dock kvarstår det många frågor om hur samråd och planering i realiteten ska fungera.

Transportstyrelsen föreslår att det bör bildas en nationell plattform för utvecklingen av drönarbranschen. Vi håller med, det bör finnas en nationell plan för hela Sverige, kopplat till miljön, samhällsnyttan, övervakning med mera. Vill vi övergå till mer klimatneutrala transporter ska det gälla hela Sverige. Det behöver finnas en nationell samordning för att säkerställa att alla geografer täcks in, ett nationellt system för samråd, kunskap och styrning av drönartrafikens utveckling. Systemet behöver sannolikt byggas i flera nivåer där den regionala nivån kommer att bli viktig. Ny kunskap behöver byggas om drönartrafikens möjligheter och begränsningar. Region Jämtland Härjedalen vill poängtera att det är att drönarutvecklingen sker genom en samhällsstyrd resurs för att säkerställa en kontrollerad utveckling i hela landet.

Det finns en stor acceptans i samhället för samhällsviktiga transporter som också kan vara vägledande i utvecklingen av drönartransporter. Samverkansplattformar kommer bli betydande för att säkerställa att ingen aktör kommer i kläm. Försvarsmaktens- och polisens planering behöver ske parallellt. Drönare går ihop med bemannat flyg. Det handlar om att undvika intresse- och målkonflikter och en trygg samvaro i luftrummet. För detta kommer det behöva byggas en planerings- och uppstyvningsmodell, vem som ansvarar och reglerar detta, vem som har förtur i luftrummet och belastar flygledningen. Enligt rapporten är Luftfartsverket utsedd av regeringen för denna planering. Autonoma farkoster har oftast inbyggd säkerhet och flyger enligt normala förhållanden. En integration av allt flyg behöver

ske. Det kommer utöver detta behövas en huvudman i varje län och en samverkansplattform vilket också Transportstyrelsen beskriver.

Transportstyrelsen föreslår vidare att Sveriges Regioner bör vara den sammanhållande parten för den lokala och regionala planeringen av UAS-områden/UAS-zoner eller R och D-områden i respektive län, detta mot bakgrund av att zonerna sannolikt kommer att passera över flera kommungränser. Regionerna ses också som den part som bäst skulle kunna hantera motstridande intressen, utifrån ett regionalt perspektiv. Regionernas roll och uppdrag som samordnare är dock svårtolkad. Transportstyrelsen menar att det är upp till regionerna vilka aktörer man ska samordna förutom kommunerna. Uppgiften och mandatet är ottydligt och hur kommunikationen ska ske till nästa led. I de förslag till förändringar i författningstexter föreslås Länsstyrelserna bli kommunernas part inför Transportstyrelsens tillståndsprövning av nya UAS-zoner. Dock är förslaget om att regionerna skulle bli den sammanhållande aktören i respektive län ett förslag som förordas. Regionerna skulle med statlig finansiering kunna bygga upp en expertis i linje med det regionala utvecklingsuppdraget. Regionerna har en vana av samordning i länen från att bland annat bredbands- och digitaliseringsfrågorna samt från att upprätta fysiska planer för den regionala transportinfrastrukturen.

Planeringen av det undre luftrummet kontra planeringen av mark- och vatten behöver samplaneras. Transportstyrelsen har ansvaret att planera det undre luftrummet och kommunerna har ansvaret för planering av mark- och vatten enligt Plan- och bygglagen (PBL). Däremellan finns Boverket, Naturvårdsverket med flera myndigheter med ansvar för olika typer av tillståndsprövningar. För att aktörer i ett län ska kunna utveckla drönarverksamhet krävs att luftrummet får en planering som medger detta. Kommuner kan ansöka om U-spaceluftrum enligt rapporten och det kan vara bra att styra planeringen för drönare inom kommunens ansvarsområde för att samordna olika intressen. Det finns risker om privata aktörer lägger beslag på stora U-spaceluftrum och börjar ta ut avgifter för drönarflygningar i området vilket kan minska möjligheterna till ett utvecklat drönarflyg i glesbygd. Med en uppstyrd planering och samverkan bör dock detta kunna undvikas.

Att planlägga för drönare kommer att bli ett nytt uppdrag för kommunerna. Uppgiften kommer att kräva ny kunskap och samråd med fler eller andra myndigheter än normalt vid planärenden. Kommunernas planavdelningar kommer behöva kompetensutveckling kring den fysiska planeringen av drönare och regionerna kompetens för att kunna bygga upp en expertis för samordning. Här behöver staten ansvara för att utbildning och handledning om drönare i fysisk planering kommer till stånd. Transportstyrelsen bör få ett tydligt uppdrag om en roll som utbildare. Det behöver också fastställas att det bör upprättas ett sammanhållet arbete med centrala handläggare som stöttar kommuner. Detta stöd behöver finnas för kommuner om det till exempel blir klagomål där det bor många människor. Därutöver det ske någon typ av insamling av trafikdata för att underlätta för planering men också för övergripande statistik.

En del kommuner kommer behöva arbeta mer med frågorna och andra mindre. Mindre kommuner kommer att ha svårare att bygga upp en egen resurs för det egna arbetet med den fysiska planeringen för drönare. Kommuner skulle kunna hjälpa varandra genom att dela på resurser för detta arbete. Regionerna kommer behöva bygga upp en expertis för samråd och gemensam planering i länet. Finansieringen kommer i ett uppbyggnadsskede bli viktig, dels för sammanhållande resurs på regionnivå, dels för de utbildningar som behöver upprättas. Transportstyrelsen föreslår att finansiering skulle ske under några år under ett uppbyggnadsskede. I dagsläget är det svårt att se vad ett slutdatum skulle vara då drömarutvecklingen sannolikt kommer att gå olika snabbt i olika delar av landet.

Transportstyrelsen menar att det i synnerhet är i storstäderna det behöver upprättas U-spaceluftrum och U-spacezoner, då antalet drönare förväntas bli som störst där. I övrigt förslår myndigheten att det vid behov ska upprättas R och D-områden för en säker luftfart. Vi tror att det också är viktigt att planera för ett system motsvarande U-space i övriga delar av landet för att möjliggöra en utveckling av drömartrafiken som är både planerad och säker. Det behöver skapas möjligheter för alla luftfarkoster även utom synhåll för flygledning utan att skapa risker.

I Jämtland Härjedalen ser vi att drömarutvecklingen kommer att kunna bidra till tillgängligheten av varor och tjänster i hela länet. Samhällsnyttan med drömarutvecklingen kan bli betydande i ett geografiskt stort län som Jämtland med mycket glesbygd. Drömartransporter inom olika typer av samhällstjänster, bevakning och hälso- och sjukvård kommer att kunna underlättas med hjälp av drönare. Näringar som verkar över stora områden så som rennäringen kommer att kunna ha en stor nytta av drömarutvecklingen.

Samråd och styrning av luftrummen bör göras på regional nivå, då det är på den nivån den kunskapen om länen i detalj kan samlas. Systemet för samråd och planeringen behöver starta upp i närtid, närmsta åren så att regionerna ges möjlighet att tillsammans med länets kommuner styra upp med en fysisk översiktsplanering för drönare innan drömarutvecklingen gått för långt. Det är därför viktigt att Transportstyrelsens förslag om samråd och planering konkretiseras. Som Transportstyrelsen beskriver så finns de bästa förutsättningarna för att hantera olika intressen i respektive län. Kommunerna kommer att behöva väga in och bevaka både områden med skyddsvärden, anläggningar och byggnader, medborgares integritet, olika näringars intressen i arbetet med den fysiska planeringen för drönare.

I arbetet med drömarutvecklingen behöver också planering för allmänna start- och landningsplatser så kallade Vertiports göras. Platser som kan tillhandahålla el för laddning och skydd mot eventuell skadegörelse. Tillgången till Vertiports kommer möjliggöra en snabbare och tryggare utveckling av drömartrafiken. Dock kommer små kommuner ha svårt att finansiera uppbyggnad och drift därför är det viktigt att se över hur statliga bidrag till denna utbyggnad skulle kunna ske.

Ansökan om drönarflygningar till Transportstyrelsen bör förenklas. Det finns idag vissa verktyg, men dessa behöver utvecklas mer. Tillståndsprocesserna är långa och krångliga och det behöver brytas ny mark hur det kan förenklas framöver.

REGION JÄMTLAND HÄRJEDALEN

Jonas Andersson (S)
Ordförande Regionala utvecklingsnämnden